

Sygn. akt. IC 547/15

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 22 stycznia 2016 roku

Sąd Okręgowy w Lublinie I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Piotr Czerski

Protokolant: st. sekr. sąd. Monika Porębska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 8 stycznia 2016 roku w Lublinie

sprawy z powództw A. K. (1), A. K. (2), P. K. i G. K.

przeciwko (...) Spółce Akcyjnej z siedzibą w W.

o zapłatę odszkodowań i zadośćuczynień

-
- I. zasądza od pozwanego (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. na rzecz powódki A. K. (1) tytułem zadośćuczynienia kwotę 50.000,00 zł (pięćdziesiąt tysięcy złotych) z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 11 marca 2015 r. do dnia zapłaty;
 - II. zasądza od pozwanego (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. na rzecz powódki A. K. (1) tytułem odszkodowania za znacznego pogorszenie jej sytuacji życiowej kwotę 10.000,00 zł (dziesięć tysięcy złotych) z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 11 marca 2015 r. do dnia zapłaty;
 - III. zasądza od pozwanego (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. na rzecz powoda A. K. (2) tytułem zadośćuczynienia kwotę 50.000,00 zł (pięćdziesiąt tysięcy złotych) z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 11 marca 2015 r. do dnia zapłaty;
 - IV. zasądza od pozwanego (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. na rzecz powoda A. K. (2) tytułem odszkodowania za znacznego pogorszenie jego sytuacji życiowej kwotę 10.000,00 zł (dziesięć tysięcy złotych) z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 11 marca 2015 r. do dnia zapłaty;
 - V. zasądza od pozwanego (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. na rzecz powoda P. K. tytułem zadośćuczynienia kwotę 25.000,00 zł (dwadzieścia pięć tysięcy złotych) z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 11 marca 2015 r. do dnia zapłaty;
 - VI. zasądza od pozwanego (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. na rzecz powoda G. K. tytułem zadośćuczynienia kwotę 25.000,00 zł (dwadzieścia pięć tysięcy złotych) z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 11 marca 2015 r. do dnia zapłaty;
 - VII. oddala powództwa A. K. (1), A. K. (2), P. K. i G. K. w pozostałej części;
 - VIII. zasądza od pozwanego (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. na rzecz powodów A. K. (1) i A. K. (2) kwoty po 5.980,00 zł (pięć tysięcy dziewięćset osiemdziesiąt złotych) tytułem zwrotu części kosztów procesu;

IX. zasądza od pozwanego (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. na rzecz powodów P. K. i G. K. kwoty po 3.650,00 zł (trzy tysiące sześćset pięćdziesiąt złotych) tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sygn. akt IC 547/15

UZASADNIENIE

W pozwie z dnia 24 marca 2015 r. w stosunku do pozwanego (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. zgłoszone zostały żądania zasądzenia tytułem zadośćuczynienia za krzywdę z powodu śmierci osoby bliskiej (art. 446 § 4 k.c.):

- na rzecz A. K. (1) kwoty 60.000,00 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 18 listopada 2014 r. do dnia zapłaty;
- na rzecz A. K. (2) kwoty 60.000,00 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 18 listopada 2014 r. do dnia zapłaty;
- na rzecz P. K. kwoty 25.000,00 zł z ustawowymi odsetkami od 18 listopada 2014 r. do dnia zapłaty;
- na rzecz G. K. kwoty 25.000,00 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 18 listopada 2014 r. do dnia zapłaty;

a także tytułem jednorazowego odszkodowania z tytułu pogorszenia sytuacji życiowej (art. 446 § 3 k.c.):

- na rzecz A. K. (1) kwoty 10.000,00 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 18 listopada 2014 r. do dnia zapłaty;
- na rzecz A. K. (2) kwoty 10.000,00 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 18 listopada 2014 r. do dnia zapłaty.

Ponadto powodowie domagali się zasądzenia od pozwanego kosztów procesu według norm przepisanych.

W uzasadnieniu pozwu wyjaśniono między innymi, że w dniu 1 października 2012 r. w R. doszło do wypadku drogowego, w następstwie którego zmarł Maciej E. K., syn A. i A., a brat P. i G.. Pozwana spółka, jako ubezpieczyciel pojazdów uczestniczących w wypadku komunikacyjnym kierowanych przez sprawcę wypadku, należycie wezwana do spełnienia skonkretyzowanych żądań, uznała roszczenia co do zasady (polisa OC pozwanej spółki i wyrok skazujący) oraz wypłaciła powodom częściowo uznane przez spółkę kwoty tytułem zadośćuczynienia, pogorszenia sytuacji życiowej, a także w całości zwróciła koszty pogrzebu. Niezaspokojona część roszczeń zgłoszonych w postępowaniu likwidacyjnym jest przedmiotem żądania pozwu. (k. 2-5)

W odpowiedzi na pozew pozwany domagał się oddalenia powództwa i zasądzenia od powodów na rzecz pozwanego kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych oraz opłaty skarbowej od pełnomocnictwa w wysokości 17,00 zł. (k. 30-36)

Pełnomocnik powodów wnosił o zasądzenie kosztów procesu przy uwzględnieniu w przypadku każdego z powodów pełnej stawki kosztów zastępstwa procesowego. (k. 133v)

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Wyrokiem z dnia 18 lutego 2014 r. Sąd Rejonowy w Radzynie Podlaskim uznał M. A. za winnego tego, że w dniu 1 października 2012 r. w R., woj. (...), nieumyślnie naruszył zasady bezpieczeństwa w ruchu drogowym w ten sposób, że poruszając się ciągnikiem siodłowym marki V. (...) o nr rej. (...) z naczepą S. o nr rej. (...) ulicą (...) w kierunku M., nie zachował należytej ostrożności wykonując manewr skrętu w lewo na posesję firmy (...) i nie ustąpił pierwszeństwa prawidłowo jadącemu tą drogą z kierunku M. M. K. prowadzącemu motocykl marki K. o nr rej. (...), w wyniku czego uderzył on przednim prawym amortyzatorem i wspornikiem motocykla w prawą krawędź zderzaka i pasa tylnego naczepy, czym nieumyślnie spowodował u kierującego motocyklem obrażenia ciała w postaci złamania kości czaszki na podstawie z krwawieniem podtwardówkowym w środkowym i tylnym dole czaszkowym oraz do komór mózgu, złamanie żeber prawej połowy klatki piersiowej i krwawieniem do prawej jamy opłucnowej, rozdarć i stłuczeń prawego płuca, rozdarcia wątroby, krwawienia do jamy otrzewnowej, złamania prawej kości piszczelowej, podbiegnięć krwawych i otarć naskórka w obrębie głowy, tuzowani i kończyn, skutkujących zgonem M. K. – tj. za przestępstwo

z art. 177 § 2 k.k. Wyrok ten uprawomocnił się dnia 11 września 2014 r. (kopie wyroków – k. 73, 75v oraz wyroki w sprawie II K 904/13 – dowody k. 129)

M. K. urodził się dnia (...) (kopia asc – k. 70v)

M. K. dnia 23 czerwca 1999 r. otrzymał świadectwo ukończenia szkoły muzycznej I stopnia. (kopia świadectwa – k. 71)

Następnie ukończył studia na (...) w W. w zakresie technologii drewna. M. K. do chwili śmierci mieszkał z rodzicami, A. K. (2) i A. K. (1), w R.. A. K. (2) pracował jako kierownik pociągu. Osiągał dochody w wysokości ok. 40.000,00 zł netto rocznie. Obecnie jest emerytem ze świadczeniem z tego tytułu w wysokości ok. 2.200,00 zł netto miesięcznie. Natomiast A. K. (1) prowadziła gospodarstwo rolne o pow. ok. 6,5 ha, w którym pomagał również M. K.. Przynosiło ono dochód roczny szacowany na 10.000,00 zł. Ponadto M. K. pracował jako instruktor zawodu w stolarni w (...). Uzyskiwał z tego tytułu dochody w wysokości ok. 1.300,00 zł miesięcznie netto. Dorabiał naprawiając motocykle. W domu opłacał telefon stacjonarny i Internet oraz dokładał się do utrzymania kwotami 300,00 zł – 400,00 zł miesięcznie.

P. K. pracował za granicą. G. K. założył już własną rodzinę. Wraz z żoną i synem mieszkał pod W.. M. K. i jego bracia zawsze byli ze sobą mocno związani. Utrzymywali kontakty telefoniczne, odwiedzali się. Wzajemnie się wspierali.

M. K. jako najmłodszy syn miał w przyszłości pozostać w domu rodzinnym i opiekować się rodzicami. Był kawalerem, ale miał sympatię. Był zdrowy. W związku ze wspólnymi planami rodzinnymi, akceptowanymi przez M. K., związanymi z pozostaniem przez niego z rodzicami, dom rodzinny został wyremontowany i rozbudowany, przygotowano garaż, który miał służyć za warsztat stolarski. W związku z tym szukał pracy na miejscu, w R.. Interesował się motoryzacją, w szczególności motocyklami. Jego drugą pasją była praca przy wykorzystaniu drewna w architekturze, z którą wiązał swój dalszy rozwój zawodowy. Śmierć M. K. przekreśliła te plany.

Powodowie, zwłaszcza rodzice, nie mogli pogodzić się ze śmiercią M. K.. Kultuwują pamięć po nim, odwiedzają jego grób. A. K. (2) wykonał sobie na piersi tatuaż z wizerunkiem M. K.. Powodowie przed i po śmierci M. K. nie korzystali z pomocy psychologicznej, ani nie leczyli się psychiatrycznie.

A. K. (1) urodziła się (...) A. K. (2) urodził się (...) Wskazani powodowie zawarli związek małżeński 22 lipca 1978 r. P. K. urodził się (...) G. K. urodził się (...)

(zeznania powodów – k. 106 w zw. z k. 133v; zeznania świadków: D. D. – k. 130, A. S. – k. 130)

W decyzji z dnia 18 listopada 2014 r. pozwany przyznał na rzecz powodów:

- A. K. (1) – kwotę 30.000,00 zł tytułem zadośćuczynienia na podstawie art. 446 § 4 k.c. oraz 20.000,00 zł tytułem odszkodowania na podstawie art. 446 § 3 k.c.;

- A. K. (2) – kwotę 30.000,00 zł tytułem zadośćuczynienia na podstawie art. 446 § 4 k.c. oraz 20.000,00 zł tytułem odszkodowania na podstawie art. 446 § 3 k.c.;

- P. K. – kwotę 15.000,00 zł tytułem zadośćuczynienia na podstawie art. 446 § 4 k.c.;

- G. K. – kwotę 15.000,00 zł tytułem zadośćuczynienia na podstawie art. 446 § 4 k.c. (bezsporne, kopie decyzji – k. 52-56)

W dniu 24 lutego 2015 r. pełnomocnik powodów zgłosił pozwanemu dodatkowe żądania na rzecz:

- A. K. (1) kwoty 50.000,00 zł tytułem zadośćuczynienia i 20.000,00 zł tytułem odszkodowania za znaczne pogorszenie jej sytuacji życiowej;

- na rzecz A. K. (2) kwoty 50.000,00 zł tytułem zadośćuczynienia i 20.000,00 zł tytułem odszkodowania za znaczne pogorszenie jej sytuacji życiowej;

- na rzecz P. K. kwoty 25.000,00 zł tytułem zadośćuczynienia;

- na rzecz G. K. kwoty 25.000,00 zł tytułem zadośćuczynienia (k. 90)

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie powołanych dokumentów, ich odpisów lub kopii, które nie były kwestionowane i nie budziły wątpliwości Sądu. Również zeznania świadków oraz powodów, które powołano wyżej jako podstawę ustaleń faktycznych, nie były kwestionowane przez pozwanego i nie rodziły wątpliwości co do swej wiarygodności. Są one szczerze i w istotnych fragmentach wzajemnie zgodne.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

I.

W pierwszej kolejności za bezsporną należy uznać kwestię odpowiedzialności pozwanego wobec powodów co do zasady. Świadczy o tym nie tylko stanowisko procesowe strony pozwanego zaprezentowane w odpowiedzi na pozew, ale także czynności pozwanego przeprowadzone w postępowaniu mającym na celu tzw. „likwidację szkody”, a w szczególności wypłacenie powodom określonych kwot odszkodowania, czy zadośćuczynienia. Również zdaniem Sądu Okręgowego odpowiedzialność pozwanego co do zasady nie może budzić wątpliwości w świetle m.in. przepisów art. 13 i n. ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych¹. Przy czym bezspornie sprawca wypadku, skazany prawomocnym wyrokiem Sądu na popełnienie przestępstwa z tym związanego, w chwili wypadku korzystał z ochrony ubezpieczeniowej pozwanego w zakresie odpowiedzialności cywilnej.

Dodatkowo wypada wskazać, że w zakresie podstaw prawnych odpowiedzialności za szkodę komunikacyjną, posiadacz pojazdu ponosi odpowiedzialność za skutki wypadku na podstawie art. 436 § 1 k.c. w zw. z art. 435 § 1 k.c., natomiast pozwany, jako ubezpieczyciel posiadacza pojazdu odpowiada w granicach jego odpowiedzialności na podstawie art. 822 k.c.

Uprawniony do odszkodowania ubezpieczeniowego w związku ze zdarzeniem objętym ubezpieczeniem odpowiedzialności cywilnej może jednak dochodzić roszczenia bezpośrednio od ubezpieczyciela (art. 822 § 4 k.c.). Ponieważ zasada odpowiedzialności pozwanego nie była sporna, z tych też względów nie ma potrzeby pogłębiania nad nią rozważań.

II.

Odnosząc się do żądania przez powodów zadośćuczynienia, trzeba stwierdzić, że jego podstawę stanowi przepis art. 446 § 4 k.c. Zgodnie z jego treścią, Sąd może przyznać najbliższym członkom rodziny zmarłego odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę. Przy czym na ogólnych zasadach odpowiedzialność pozwanego w zakresie zadośćuczynienia nie może jednak wykroczać poza ramy normatywne wyznaczone przez przepis art. 361 § 1 k.c. Zgodnie z jego treścią zobowiązany do odszkodowania ponosi odpowiedzialność tylko za normalne następstwa działania lub zaniechania, z którego szkoda wynikła.

W literaturze i orzecznictwie słusznie podkreśla się, że w świetle 446 § 4 k.c. przyznanie zadośćuczynienia pieniężnego ma na celu zrekomensować krzywdę za naruszenie prawa do życia w rodzinie i ból spowodowany utratą najbliższej osoby². Naruszenie prawa do życia w rodzinie stanowi dalece większą dolegliwość psychiczną dla członka rodziny zmarłego niż w przypadku innych dóbr, a jej skutki rozciągają się na całe życie osób bliskich. W przypadku zaś gdy uprawniony z art. 446 § 4 k.c. stał się osobą samotną, a z uwagi na wiek nie może już założyć rodziny, utrata osoby bliskiej ma zawsze charakter nieodwracalny³.

Krąg osób uprawnionych do zadośćuczynienia jest w omawianym przypadku taki sam jak w art. 446 § 3 k.c. Uprawnionymi do żądania kompensaty są wyłącznie członkowie rodziny zmarłego, przy czym muszą być to najbliżsi członkowie tej rodziny. Jest to węższy krąg podmiotów niż osoby bliskie, bo ograniczony do członków rodziny.

Jak jednak słusznie podkreśla się w orzecznictwie, o tym, kto jest najbliższym członkiem rodziny decyduje faktyczny układ stosunków pomiędzy określonymi osobami, a nie formalna kolejność pokrewieństwa wynikająca w szczególności z przepisów kodeksu rodzinnego i opiekuńczego, czy ewentualnie z powinowactwa. Aby więc ustalić, czy występujący o zadośćuczynienie jest najbliższym członkiem rodziny nieżyjącego sąd powinien stwierdzić, czy istniała silna i pozytywna więź emocjonalna pomiędzy dochodzącym tego roszczenia a zmarłym⁴.

Roszczenie najbliższych członków rodziny zmarłego o przyznanie stosownego zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę na podstawie art. 446 § 4 k.c., które zmierza do zaspokojenia szkody niematerialnej, jest rodzajowo i normatywnie odmienne od roszczenia o przyznanie stosownego odszkodowania z art. 446 § 3 k.c., które wymaga wykazania szkody majątkowej polegającej na znacznym pogorszeniu sytuacji życiowej najbliższych członków rodziny poszkodowanego, który zmarł wskutek wynikłego z czynu niedozwolonego uszkodzenia ciała lub rozstroju zdrowia⁵.

Ponieważ celem zadośćuczynienia pieniężnego jest złagodzenie cierpień fizycznych i psychicznych – dlatego zadośćuczynienie obejmuje wszystkie cierpienia fizyczne i psychiczne, zarówno już doznane, jak i te, które wystąpią w przyszłości. Dlatego w orzecznictwie trafnie przyjęto, że zadośćuczynienie winno mieć charakter całościowy i obejmować zarówno cierpienia fizyczne i psychiczne już doznane, czas ich trwania, jak i te, które zapewne wystąpią w przyszłości, a więc prognozy na przyszłość⁶. Przy czym na pojęcie krzywdy składają się nie tylko trwałe, lecz także przemijające zaburzenia w funkcjonowaniu organizmu, polegające na znoszeniu cierpień psychicznych⁷.

Jeżeli zaś chodzi o wysokość zadośćuczynienia, po pierwsze wypada wskazać, że suma „odpowiednia” w rozumieniu art. 446 § 4 k.c. (podobnie jak art. 445 § 1 k.c.) nie oznacza sumy dowolnej, określonej wyłącznie według uznania sądu, a jej prawidłowe ustalenie wymaga uwzględnienia wszystkich okoliczności, mogących mieć w danym przypadku znaczenie. Nadto zarówno okoliczności wpływające na wysokość zadośćuczynienia, jak i kryteria ich oceny powinny być rozważane indywidualnie w związku z konkretną osobą pokrzywdzonego⁸.

Po drugie, uznaje się, że subiektywny charakter krzywdy powoduje, że przydatność kierowania się przy ustalaniu wysokości zadośćuczynienia sumami zasądzonymi z tego tytułu w innych przypadkach jest ograniczona. Jednakże ta przesłanka nie jest całkowicie pozbawiona znaczenia, pozwala bowiem ocenić, czy na tle innych podobnych przypadków zadośćuczynienie nie jest nadmiernie wygórowane⁹.

Po trzecie wreszcie, ustalając wysokość zadośćuczynienia, pamiętać należy, że ma ono mieć charakter kompensacyjny, a więc przedstawiać ekonomicznie odczuwalną wartość. Wysokość przyznawanej kwoty zadośćuczynienia tak powinna być ukształtowana, by stanowić „ekwiwalent wycierpianego bólu”. Kwota zadośćuczynienia ma być więc pochodną wielkości doznanej krzywdy. Z drugiej strony orzecznictwo trafnie wskazuje, że uwzględniając przy ustalaniu zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę potrzebę utrzymania wysokości zadośćuczynienia w rozsądnych granicach, odpowiadających aktualnym warunkom i przeciętnej stopie życiowej społeczeństwa, nie można podważać kompensacyjnej funkcji zadośćuczynienia. Nie może jednak zarazem kwota zadośćuczynienia stanowić źródła wzbogacenia, a jedynym kryterium dla oceny wysokości zasądzonego zadośćuczynienia jest rozmiar krzywdy powoda¹⁰.

Mając powyższe na uwadze, oceniając twierdzenia powodów zawarte w uzasadnieniu pozwu oraz zgromadzony materiał dowodowy, należy uznać, że kwota zadośćuczynienia przyznana i wypłacona dotychczas powodom przez pozwanego jest niewystarczająca. W szczególności trzeba podkreślić, że powodowie pozostawali z M. K. z ścisłych relacjach rodzinnych. W tym kontekście, w ocenie Sądu Okręgowego, należy uznać, że więź emocjonalna pomiędzy nimi była szczególnie silna. Z uwagi zaś na wiek M. K. i przeciętną długość życia mężczyzn w Polsce, powodowie zasadnie mogli oczekiwać, że więź ta nie ustanie jeszcze co najmniej kilkadziesiąt lat. Dlatego nagła

i niespodziewana śmierć M. K., była dla powodów, a szczególnie dla jego rodziców, bez wątpienia przeżyciem szczególnie traumatycznym.

Z drugiej jednak strony nie można przejść do porządku dziennego nad po części trafnymi zarzutami strony pozwanej, zgłoszonymi w odpowiedzi na pozew, a także faktami wynikającymi ze zgromadzonego materiału dowodowego. W szczególności, nie sposób nie zauważyć, że w chwili śmierci M. K. obaj jego bracia byli już pełnoletni, zamieszkiwali poza domem rodzinnym.

Krzywda doznana przez powodów i ich cierpienia spowodowane przedwczesną śmiercią M. K. są też w określony sposób łagodzone w ramach normalnych, rodzinnych związków uczuciowych, w ramach których powodowie nadal funkcjonują.

Reasumując zatem wszystkie wskazane wyżej ustalenia, Sąd doszedł do przekonania, że kwota odpowiedniego dodatkowego zadośćuczynienia (poza dotychczas przyznanym) powinna wynieść w przypadku rodziców zmarłego po 50.000,00 zł, natomiast w przypadku jego braci po 25.000,00 zł. W pozostałej części żądania zadośćuczynienia podlegały oddaleniu wraz z odnoszącym się do nich żądaniem odsetek.

III.

Jeżeli natomiast chodzi o żądanie powodów – rodziców zmarłego - w zakresie odszkodowania, należy stwierdzić, że podstawę tego roszczenia stanowi art. 446 § 3 k.c. Zgodnie z jego treścią, Sąd może przyznać najbliższym członkom rodziny zmarłego stosowne odszkodowanie, jeżeli wskutek jego śmierci nastąpiło znaczne pogorszenie ich sytuacji życiowej. Przy czym analiza przedmiotowego żądania wymaga uwzględnieniem art. 361 § 1 k.c.¹¹

W literaturze i orzecznictwie trafnie podkreśla się, że w zasadzie wprowadzenie do polskiego systemu prawnego regulacji z art. 446 § 4 k.c. wyłączyło potrzebę przyjmowanej uprzednio interpretacji art. 446 § 3 k.c., polegającej na uwzględnieniu w ramach odszkodowania zasądanego z tytułu istotnego pogorszenia sytuacji życiowej także elementów szkody niemajątkowej¹². Niemniej jednak, pogorszenie sytuacji życiowej, o którym mowa w art. 446 § 3 k.c., polega nie tylko na pogorszeniu obecnej sytuacji materialnej, ale obejmuje także przyszłe szkody majątkowe, często nieuchwytnie lub trudne do obliczenia, prowadzące do znacznego pogorszenia sytuacji życiowej osoby najbliższej¹³.

Pogorszenia sytuacji życiowej, o którym mowa w art. 446 § 3 k.c., nie można jednak sprowadzać do prostego zmniejszenia dochodów lub zwiększenia wydatków najbliższych członków rodziny zmarłego. Pojęcie to ma bowiem sens o wiele szerszy. Szkody majątkowe prowadzące do znacznego pogorszenia bieżącej lub przyszłej sytuacji życiowej osoby najbliższej zmarłemu są często nieuchwytnie lub trudne do obliczenia. Często wynikają z obniżenia aktywności życiowej i ujemnego wpływu śmierci osoby bliskiej na psychikę i stan somatyczny, co niekoniecznie przejawia się w konkretnej chorobie¹⁴.

Przepis art. 446 § 3 k.c. służy możliwości częściowego choćby zrekompensowania szczególnej postaci uszczerbku, którym jest znaczne pogorszenie sytuacji życiowej (a nie naprawieniu klasycznej szkody majątkowej), powstałego w następstwie tragicznego zdarzenia, którym jest śmierć najbliższego członka rodziny wskutek uszkodzenia ciała lub wywołania rozstroju zdrowia. Dlatego sformułowanie w art. 446 § 3 k.c. o „znacznym pogorszeniu sytuacji życiowej” nadaje odszkodowaniu z tego przepisu charakter szczególny. Chodzi tu wprawdzie o szkodę o charakterze majątkowym, jednak najczęściej ściśle powiązaną i przeplatającą się z uszczerbkiem o charakterze niemajątkowym, a więc o szkodę często trudną do uchwycenia i ścisłego matematycznie zmierzenia, którą zazwyczaj wywołuje śmierć najbliższego członka rodziny. Taki szczególny charakter szkody rekompensowanej „stosownym”, a nie „należnym” odszkodowaniem oznacza w konsekwencji potrzebę daleko idącej indywidualizacji zakresu świadczeń przysługujących na podstawie art. 446 § 2 i 3 k.c. i sprawia, że nie mogą odnieść żadnego skutku argumenty odwołujące się do rozstrzygnięć w innych analogicznych sprawach¹⁵.

Mając na uwadze powyższe spostrzeżenia oraz ustalony stan faktyczny należy uznać, że pozwany niezasadnie odmówił uwzględnienia omawianego roszczenia powodów - rodziców zmarłego - ponad kwoty wypłacone dotychczas. Ze zgromadzonego materiału dowodowego wynika bowiem w sposób oczywisty, że śmierć M. K. wywołała po stronie jego rodziców daleko idące negatywne skutki mieszczące się w hipotezie analizowanego przepisu. W szczególności porównanie sytuacji sprzed i po śmierci M. K. prowadzi do kilku zasadniczych wniosków.

Przede wszystkim nie można pominąć faktu, że przed swoją śmiercią M. K. mieszkał z rodzicami. Z kolei na gruncie logiki i doświadczenia życiowego można przyjąć, iż był dla nich głównym wsparciem, obok wsparcia dwóch pozostałych, ale przebywających już poza domem synów. M. K. wspierał rodziców finansowo w miarę swoich możliwości oraz w ramach prac w gospodarstwie rolnym. Nie można też nie dostrzec, że istniały realne szanse, że nawet po założeniu własnej rodziny syn M. będzie nadal mieszkał z rodzicami i będzie wspierał rodziców do ich śmierci. Takie były bowiem ustalenia rodzinne.

Biorąc zatem pod uwagę wszystkie podane wyżej okoliczności, w tym indywidualną sytuację majątkową A. K. (1) i A. K. (2) oraz ich wiek, Sąd doszedł do przekonania, że odpowiednimi kwotami uzupełniającego odszkodowania (poza dotychczas wypłaconym) będą kwoty po 10.000,00 zł.

IV.

Odsetki ustawowe od uwzględnionych kwot głównych należało zasądzić, uwzględniając unormowania art. 817 k.c. i art. 14 ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych (...). W szczególności zgodnie z treścią art. 817 k.c. (§ 1.) Ubezpieczyciel obowiązany jest spełnić świadczenie w terminie trzydziestu dni, licząc od daty otrzymania zawiadomienia o wypadku. (§ 2.) Gdyby wyjaśnienie w powyższym terminie okoliczności koniecznych do ustalenia odpowiedzialności ubezpieczyciela albo wysokości świadczenia okazało się niemożliwe, świadczenie powinno być spełnione w ciągu 14 dni od dnia, w którym przy zachowaniu należytej staranności wyjaśnienie tych okoliczności było możliwe. Jednakże bezsporną część świadczenia ubezpieczyciel powinien spełnić w terminie przewidzianym w § 1.

Natomiast zgodnie z przepisem szczególnym art. 14 ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych (ust. 1.) Zakład ubezpieczeń wypłaca odszkodowanie w terminie 30 dni licząc od dnia złożenia przez poszkodowanego lub uprawnionego zawiadomienia o szkodzie. (ust. 2.) W przypadku gdyby wyjaśnienie w terminie, o którym mowa w ust. 1, okoliczności niezbędnych do ustalenia odpowiedzialności zakładu ubezpieczeń albo wysokości odszkodowania okazało się niemożliwe, odszkodowanie wypłaca się w terminie 14 dni od dnia, w którym przy zachowaniu należytej staranności wyjaśnienie tych okoliczności było możliwe, nie później jednak niż w terminie 90 dni od dnia złożenia zawiadomienia o szkodzie, chyba że ustalenie odpowiedzialności zakładu ubezpieczeń albo wysokości odszkodowania zależy od toczącego się postępowania karnego lub cywilnego. W terminie, o którym mowa w ust. 1, zakład ubezpieczeń zawiadamia na piśmie uprawnionego o przyczynach niemożności zaspokojenia jego roszczeń w całości lub w części, jak również o przypuszczalnym terminie zajęcia ostatecznego stanowiska względem roszczeń uprawnionego, a także wypłaca bezsporną część odszkodowania.

W przedmiotowej sprawie można stwierdzić, że pozwany, gdyby tylko w sposób rzetelny dokonał analizy żądań powodów, już na etapie przesądowym mógłby dokonać poprawnej ich oceny.

Otóż w szczególności biorąc pod uwagę datę zgłoszenia przez powodów dodatkowych żądań w dniu 24 lutego 2015 r. należy dojść do wniosku, iż wówczas po upływie 14 dni na przeprowadzenie uzupełniającego postępowania likwidacyjnego, pozwany miałby wszelką wiedzę pozwalającą na właściwą ocenę żądań powodów, gdyby tylko poczynił dalsze ustalenia w sprawie. Tym samym odsetki od zasądzonych kwot głównych należało zasądzić od dnia następnego po upływie wspomnianego 14-dniowego terminu na przeprowadzenie postępowania uzupełniającego do dnia zapłaty, czyli od dnia 11 marca 2015 r. W pozostałym zakresie żądanie odsetek podlegało oddaleniu jako nieuzasadnione.

V.

Jeżeli chodzi o rozstrzygnięcie o kosztach procesu pomiędzy pozwanym a A. K. (1) i A. K. (2), to za podstawę tego rozstrzygnięcia Sąd przyjął art. 100 zd. 1 k.p.c.16, dokonując ich stosownego rozdzielania. Koszty procesu w tej relacji po stronie każdego z powodów obejmują łącznie 7.100,00 zł:

- 3.500,00 zł – tytułem opłaty od pozwu (k. 1, 28),

- 3.600,00 zł - tytułem opłaty za czynności pełnomocnika zgodnie z § 6 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu - w zw. z § 22 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu¹⁷.

Natomiast koszty poniesione w tej relacji przez pozwanego obejmują łącznie 900,00 zł:

- 900,00 zł - tytułem 1/4 opłaty za czynności radcy prawnego zgodnie z § 6 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu¹⁸ - w zw. z § 21 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych¹⁹.

Łączne zatem koszty procesu poniesione faktycznie przez obie strony wynoszą: 7.100,00 zł + 900,00 zł = 8.000,00 zł.

Biorąc pod uwagę wynik procesu należy uznać, że powodowie A. i A. K. (1) utrzymała się ze swymi żądaniami w zakresie roszczeń głównych w części wynoszącej 86%.

W konsekwencji pozwany powinien, przy dopuszczalnym zaokrągleniu do pełnych złotych, ponieść w tej relacji na rzecz każdego z powodów koszty w wysokości $8.000,00 \text{ zł} \times 86\% = 6.880,00 \text{ zł}$. W związku z tym różnica podlegająca zasądzeniu od pozwanego na rzecz powodów wynosi, przy dopuszczalnym zaokrągleniu do pełnych złotych:

$6.880,00 \text{ zł} - 900,00 \text{ zł} = 5.980,00 \text{ zł}$.

Jeżeli chodzi o rozstrzygnięcie o kosztach procesu pomiędzy pozwanym a P. K. i G. K., to za podstawę rozstrzygnięcia Sąd przyjął art. 100 zd. 2 k.p.c.20. Powodowie ulegli bowiem co do nieznacznej części swych żądań. W tej relacji koszty procesu podlegające zasądzeniu na rzecz każdego z powodów wynoszą po 3.650,00 zł:

- 1.250,00 zł – tytułem opłaty od pozwu (k. 1, 28),

- 2.400,00 zł - tytułem opłaty za czynności pełnomocnika zgodnie z § 6 pkt 5 rozporządzenia jw.

Mając powyższe na względzie, Sąd orzekł jak w sentencji.

1 Tekst jedn. Dz. U. z 2013 r., poz. 392 ze zm.

2 Wyrok SA w Lublinie z dnia 7 lipca 2009 r., II AKa 44/09, LEX nr 523973.

3 Wyrok SA w Łodzi z dnia 14 kwietnia 2010 r., I ACa 178/10, niepubl.

4 Wyrok SA w Lublinie z dnia 9 kwietnia 2015 r., I ACa 861/14, LEX nr 1668614.

5 Wyrok SN z dnia 21 października 2009 r., I PK 97/09, LEX nr 558566; a także szerzej A. Rzetecka-Gil, Komentarz do art. 446 k.c., LEX/el.

6 Wyrok SN z dnia 18 maja 2004 r., IV CK 357/03, LEX nr 584206.

- 7 Wyrok SN z dnia 20 marca 2002 r., V CKN 909/00, LEX nr 56027
- 8 Np. wyrok SN z dnia 26 listopada 2009 r., III CSK 62/09, LEX nr 738354; wyrok SN z dnia 8 października 2008 r., IV CSK 243/08, LEX nr 590267.
- 9 Zob. szerzej wyrok SN z dnia 26 listopada 2009 r., III CSK 62/09, LEX nr 738354.
- 10 Zob. A. Rzetecka-Gil, Komentarz do art. 445 k.c., LEX/el. i powołaną tam literaturę i orzecznictwo.
- 11 Zobowiązany do odszkodowania ponosi odpowiedzialność tylko za normalne następstwa działania lub zaniechania, z którego szkoda wynikła.
- 12 Wyrok SA w Białymstoku z dnia 22 stycznia 2014 r., I ACa 649/13, LEX nr 1415823.
- 13 Wyrok SA w Łodzi z dnia 6 listopada 2013 r., I ACa 70/13, LEX nr 1388862.
- 14 Zob. szerzej wyrok SA w Lublinie z dnia 7 maja 2014 r., I ACa 51/14, LEX nr 1466859; a także wyrok SN z dnia 18 lutego 2004 r., V CK 269/03, LEX nr 238971.
- 15 Wyrok SN z dnia 30 września 1009 r., V CSK 250/09, LEX nr 529732.
- 16 W razie częściowego tylko uwzględnienia żądań koszty będą wzajemnie zniesione lub stosunkowo rozdzielone.
- 17 Dz. U. z 2015 r., poz. 1801.
- 18 Tekst jedn. Dz. U. z 2013 r., poz. 490 ze zm.
- 19 Dz. U. z 2015 r., poz. 1804.
- 20 W razie częściowego tylko uwzględnienia żądań koszty będą wzajemnie zniesione lub stosunkowo rozdzielone.